

Kék madár, 2018

Fekete hal, 2017

Lovas Ildikó

ÉLETMESTER

SAGMEISTER LAURA ÉLETKÉPEI

Személyes

Milyen lenne egy vidám Maurits Ferenc alkotás? Milyen lett volna egy lány Benes József kép? Milyen lehetett volna egy huncut Biró Miklós festmény? Mindaz van benne Sagmeister Laura festményeiben. Egyszerre.

Az a szó jutott először eszembe, hogy életkép. **Sagmeister Laura** az élet képeit festi. Ezen eltöprengtem néhány hétig, el is feledkeztem róla. Meg kell dolgozni a szavak elfelejtéséért, ha hozánk tapadnak, ha megvadult dodgem autóként száguldanak körbe-körbe a fejünkben. Életkép, életkép, életkép. Megdolgoztam, hogy elfelejtsen a szót. Távolabb kerüljek tőle és ezáltal a festményektől is. Meg Sagmeister Peity Laurától is, hogy aztán visszakocogjak és a megtett távolság tapasztalatával, tudásával, okosságaival felvértezve visszaérkezzek a festményekhez, SPL-hez és a szóhoz: életkép.

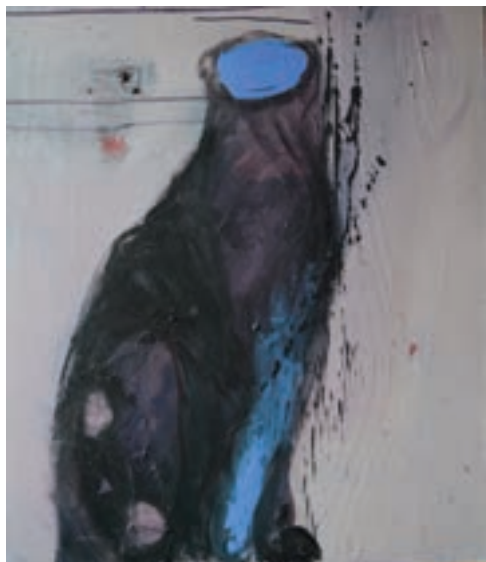
Amikor visszaérkeztem, fényes kora nyári nap volt, késő tavaszi. A levegőben egymásba gubancolódtak a madárhangok, a fehér nyárfaszösz puha szőnyeggé alakult a teraszon. Pedig a közelben nincs egyetlen nyárfa sem. Okosan ültem a *műanyag* széken. Kitámasztottam a fejem, ez tűnt a legmegfelelőbb póznak. Sosem vagyunk egyedül? Életképek. SPL az élet képeit festi. Ami nem ugyanaz, mintha életképeket festene. De ki hiszi el, hogy nem ugyanaz? És tudjuk, művészi szempontból az ma nem igazán értékelhető. Ha rosszat akarok egy festőművésznek, akkor azt nyugodtan leírhatom, hogy életképeket fest, az élet képeit – a különírási játékossága nem elég, hogy kiemelje az életkép szót a sárból, lenézett helyzetéből, magyar felfogásban a ráadásként hozzátapadt, melléköngétől nem mentesen kimondott népies íztől. Mert a szavak nem élnek önálló életet. Poétikai értelemben az életképeknek megvan a maga helye a fejünkben,

a tudásunkban. Az irodalomtudomány és a festészet is szakkifejezésként bánik ezzel a csodálatos szóval, amin az sem segít, ha az élet képeinek nevezzük az alkotó festményeit. Rögtön ott van a definíció, miszerint a mindennapi élet valamely köznapi jelenetének realiztikus ábrázolásáról van szó. És ez meglehetősen borzasztó – semmi elrugaszkodás, hanem mindennapiság: köznapi jelenet, realiztikus ábrázolás. Valóban, ha rosszat akarunk egy *kortárs* festőnek, ezt kell mondanunk a festményei kapcsán. Azonnal világossá válik, hogy milyen festőről van szó. Szavak által érteni vélik. De a szavak nem okvetlenül, pontosabban csak jó esetben képesek arra, hogy visszaadjanak valamit abból, amit a festmény kínál önnön mivoltában. A fehér szőszőnyeg a teraszon, a talpam alatt, feltételezi a nyárfát és azt, hogy május vége van. Holott április van és nyárfa sehol.

Semmivel nem járok jobban, ha az élet képeiről kezdek beszélni. Miféle élet? A nagybetűs? A vidéki? És kinek az élete? Egy macskáé, három bagolyé? Egy némán, határozottan döglötten heverő hal befejezett élete? Egy fekete korzetté? Amelynek piros fűzője akár egy lila nyakkendő megszemélyesül? A kalap élete vagy a feje, amelyet ugyan nem látunk, de hozzá tartozik, a kehelyszerű pohár élete vagy az azt érintő szájé, a kézé, ami megfogja, vagy talán a boré, ami a pohár belső falát selymesen nyaldossa. Talán kiskocsmák asztalát körül ülő asztaltársaságok élete? A fekete korzett mögött felsejlő lókoponya egykor volt élete? A piros vonallal lefejezett torzóé? A kék színé egy macska-bagoly – nem macskabagoly – fején?

Miért kell valakit vagy valamit rendelni az élet mellé? Mert úgy tudjuk, önmagában nem létezik. Pedig létezik, csak azt nem tudjuk viszonyítani, ahhoz nem tudunk történetet és szavakat rendelni.

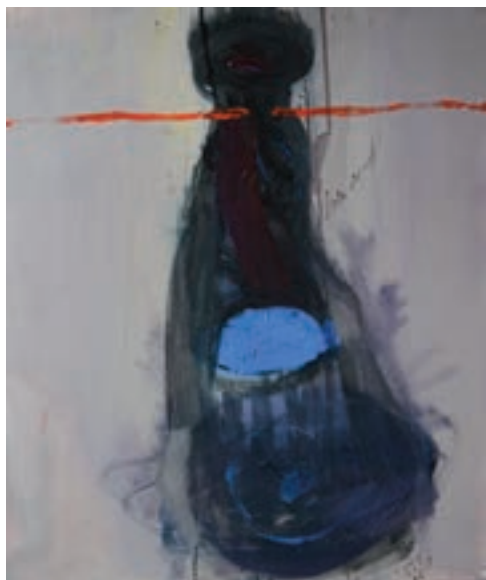
Mert SPL festményei nem egy-egy életet, hanem az életet hordozzák a vásznon. Tőlünk függetlenül.

Fejetlenül, 2018

Éj óre, 2018

Lengés, 2018

Test, 2018

Fölteszem, még tőle, az alkotótól is függetlenül. Mert ezt az esszenciális életjelenléletet nem lehet akarattal, tudással lefesteni. A döbbenet érzését, amit festményeken az élet megmutatkozása előhív, jelenthetik a kusza, párhuzamos, magányos és egyenes vonalak, a szaggatott, a pöttyözött, a lefolyó vonalak. Relációban vannak a festmény alanyával. Meghatározzák, behatárolják, kiszabadítják vagy éppen fordítva. De mindenképpen ezek a vonalak irányítják a tekintetet és határozzák meg a festmény alanyát. Általuk érezzük meg azt, hogy a festményeken a mindentől függetlenül létező élet van jelen, amit azonban nem tudunk definiálni, leírni, mert ahhoz mellé kell rendelnünk valamit. A semmiből képtelenek vagyunk, a semmiben mi sem vagyunk – noha az élet akkor is van, de erről honnan tudhatnánk bármit is?

Egy házon megszámloltam öt ablakot. Lehúzott redőnyök. Bujánzó kert. Virágok, bokrok, fák. Mintha megvadultak volna, úgy kúsztak, terebélyesedtek, ordítottak, kacagtak, trécseltek az udvarban. A gazdátlan ház udvarában. Az utolsó mozdulat, amit a ház őriz – mert láthatjuk a következményt –, a redőnyök lehúzásának mozdulata. Őször elismélt mozdulat, az ahhoz tartozó lépések nesze. Ez az élet képe vagy a befejezettség, lezárulás? És a kert, amit nem ápolnak, azonban valaha megterveztek és beültettek, őrzi-e a mindennapokat, a locsolást, metszést, gyomlálást, elszáradt virágfejek finom mozdulattal való letördelését? Benne van-e a bujánzó kertben a rendezettség vagy csak odaképzeltük, mert látjuk a nyomait?

Abban sem tudok tehát dűlőre jutni, miféle élet volna az, aminek képeit SPL festi. Az előzmények vagy következmények élete-e? Természetesen nem is akarok, de haladni kellene, mondani valamit. És ez kifejezetten komoly probléma, mert arról, amit szeretünk, nehezen beszélünk. Minden túlzásként hat, személyeskedő, feldicsérő vagy – hogy ezt elkerülje – alulfoglalmozó. Szeretem SPL festményeit, az életnek azokat a képeit, amiket évtizedek óta fest. Ezekhez a képekhez nem tartoznak szavak, mert a festő kivette azokat a szánkból. Sokféle módon vette ki. A maga csendes, halk módján, de sokféleképpen. Elnémítanak és megdöbbennek

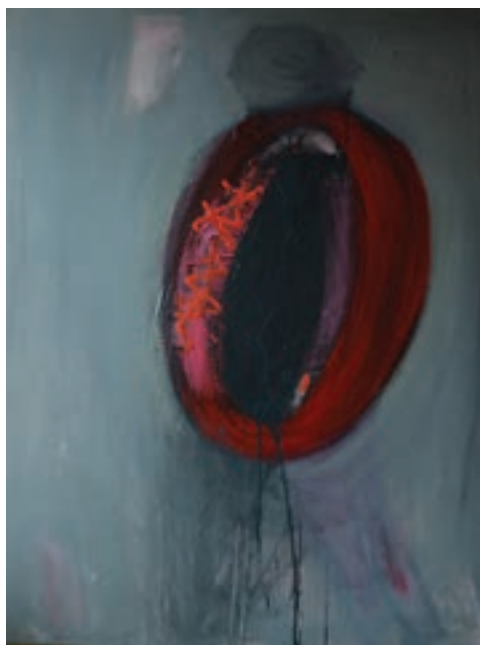
a festményei, miközben átjár tőlük a sehonnán sem érkező és sehova sem tartozó boldogság. Hogy jó élni. Ha nem jó, akkor is jó – tehetetlenségünk és zavarunk, amit a mindennapok ismétlődő jelenetei tesznek ki, néha váratlan boldogságélményben csúcsosodnak ki. Sehonnán nem jövő, sehova nem tartozó élményről van szó, ami átcikázik rajtunk. Ezt az élményt, tapasztalatot festi meg Sagmeister Laura. Nem az előzmények és nem a következmények életét, nem a megkezdést és nem a lezárulást, hanem mindezek összességét sűríti.

Nem emlékszem azokra az évekre, amikor nem ismertem SPL-t. Középkiskolásként kezdünk eszmélni a rajtunk kívül álló világra, az általános iskola biztonságát elhagyva másként keresi a szemünk a kapaszkodókat. Nehéz és kevésbé európai évek hosszú sora tölti ki az emlékezet réseit és egy hosszú utca, amelyiknek egyik házában lakott is a festőnő. Naponta jártam el a ház előtt, naponta járok el a ház előtt. Nézem a változásait, figyelem a jeleket, amikből egy máshol kiteljesedő élet képei kerülnek a vászonra. Másik térkép készült, másfajta betűk kerültek a kollázsokra, mintha ebben a hosszú és barátságatlan nem, de jellegtelennek mindenképpen mondható utcában feszítette volna vakrámára a vásznakat, áztatta volna festékben és vízben a papírt. Sagmeister Laura festményeit nem lehet elvonatkoztatni a helytől és annak szellemétől, ahol a művek születnek. Nem azt állítom, hogy kanizsaiak volnának, mint ahogyan a szabadkaiságot sem okvetlenül zárom ki (műterme nem jellegtelen utcában volt), de azt mindenképpen úgy érzékelem, hogy festményeinek motívumai, vonalai, síkjai egyszerre mozognak szélesebb közegben és szorulnak vissza egy intim, ha tetszik zárt, ha akarjuk a levegősség, a tér tágasságát fényekben visszaidéző világba.

Tudva, hogy iskoláit Belgrádban, Újvidéken és Pécsen végezte, tudva és alkotásaiból feltételezve, hogy élményeit ugyanolyan intenzitással szerezte – apai szeretettel tűzdelt útmutató – zágrábi múzeumokban, mint Magyarakanizsán vagy a horgosi általános iskolában, eltöprengve azon, hogy milyen tehetség és kompetencia rejlik abban, hogy matematika-fizika,

Fekete lyuk, 2017

Pörgés, 2017

pontosabban természettudományi tagozatosként végezte középiskoláját, akár adódhatna is a válasz arra a sokrétűsége, ami a térkezelését, vonaljai helyét, az általa használt fények színét, motívumainak eleven, vibráló erejét adja. Festészetének szakaszai, korszakai váltakoznak, érdeklődése, figyelme lassan, tűnődő érdeklődéssel fordul a környezetét jelentő világ irányába, egyszerre szűkítve és tágítva a környezet, a világ, az életét kitevő és behatároló motívumok, tárgyak, holt és eleven dolgok jelenlétének képi tartalmát. Üzenetét írják legszívesebben, azt érzem a megfelelő szónak, de azzal ugyanúgy járnék, mint az életképekkel, amelyek az élet képei, a jelentés ordas farkasként támad(ná) azt, ami pedig ott van a festményeken. Kanizsaiság (a festményeken, az alkotó szemléletében) lehetséges volna, a szabadkaiság kizárul, a horgosi féktelenség lehetősége felmerül, és mindez Belgrádon, Újvidéken és Pécssett keresztül, a zágrábi izgágaságot tengert idéző késsel hűtő nyugalommal. A mikrovilágoknak, mikrorégióknak megvan az önálló létezésük, a vajdaságit valamelyest ismerjük is, attitűdöt, mentalitást feltételezünk ott, ahol

megpecsételően erős művészi életművek jelölték ki az irányokat. A vajdasági és vajdasági magyar irodalom és képzőművészet sem hagyott megjelölés nélkül semmit a tájból (élet, környezet). A vajdaságiaság ethosza közismert, a lebontó diskurzusok érintetlenül hagyták.

Sagmeister Laura festményei észrevétlen, halk finomsággal illeszkednek ehhez, tudatosan. Ugyanakkor semmi közük hozzá. Elemelkedtek és felette, körülötte vannak, az is lehet, hogy benne. De akkor valami olyasmi történt, amit tudatosítanunk kell. Mert akkor a vajdasági *valami* nem SPL-t határozza meg, hanem fordítva. Ennek megvan az esélye. Amennyiben szavakat húzhatunk a képekre, irodalmi közelítésre váltunk, akkor otthonosan mozoghatunk, de újra nem bukkanunk. Semmi nyugtalanítóra – amennyiben a művészetben az ismeretlen, új tartalom nyugtalanítást okoz. Márpedig a festményei ebben az értelemben határozottan nyugtalanítóak.

Nem kell ezt eldönteni. Egyébként is fárasztó, amikor egy mikrorégiót tovább szabdalva általános érvényűvé emelnek. Ott nem marad hely. Elvész a szabadság és a kaland.

Nem azért emeltem be tehát az élet képei mellé a vajdaságiasság ethoszát, hogy beletuszkoljam Sagmeister Laura festményeit. Hanem azért, mert miközben múltak a napok és körülöttem – a szobámban, a munkahelyemen, az autómban – ott voltak A4-es lapokra nyomtatva a festmények, bennem pedig (az elején hazudtam, nem állt le a fejemben, hanem megvadult, elszabadult dodgem autóként továbbra is száguldozott a szó: életképek, az élet képei) a boldogságélmény, a vala-

honnan ismerős, a ráismerés és elszakadás érzései váltakoztak, volt egy pillanat, amikor helyükre kerültek a dolgok. Akkor kezdtem el írni – már tudtam, hogy nem az élet képeit festő festőnőről írok (különös jelentősége van annak, hogy festőnő, de az egy másik dodgem autó, másik szöveg), hanem egy életmesterről.

Nem az a mester, aki ügyes, hanem aki megtanít valamit abból, amit ő mindenki másnál jobban ismer.

Kehely, 2018